

EURÓPAI FÜZETEK 39.

SZAKMAI ÖSSZEFOGLALÓ A MAGYAR CSATLAKOZÁSI

TÁRGYALÁSOK LEZÁRT FEJEZETEIBŐL



Dr. Marton Bernadett
A pénzmosás megelőzése
és megakadályozása

A tőke szabad áramlása

A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati
Stratégiai Elemző Központ és a
Külgyminisztérium közös kiadványa

Európai Füzetek

A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati Stratégiai Elemző Központ
és a Külügyminisztérium közös kiadványa.

Felelős kiadó: Szeredi Péter

A szerkesztőbizottság elnöke: Palánkai Tibor

A szerkesztőbizottság tagjai: Bagó Eszter, Balázs Péter, Balogh András, Barabás Miklós,
Bod Péter Ákos, Erdei Tamás, Hefter József, Horváth Gyula, Hörcsik Richárd, Inotai András,
Kádár Béla, Kassai Róbert, Kazatsay Zoltán, Levendel Ádám, Lőrincz Lajos, Nyers Rezső,
Orbán István, Somogyvári István, Szekeres Imre, Szent-Iványi István, Török Ádám,
Vajda László, Vargha Ágnes

Főszerkesztő: Forgács Imre

Szerkesztő: Bulyovszky Csilla

Szerkesztőségi titkár: Horváthné Stramszky Márta

A szerkesztőség címe: MEH Európai Integrációs Iroda, 1055 Budapest, Kossuth tér 4.

Telefon: 441-3380

Fax: 441-3394

Lektor: Hetényi Géza

Kézirat lezárva: 2003. május 26.

Grafikai terv: Szutor Zsolt

Fényképek: Audiovisual Library European Commission; Csorba Gábor

Portréfotó: Csorba Gábor

Nyomás és előkészítés: Visit Nyomda & Stúdió

ISSN: 1589-4509

Budapest, 2003.



Kedves Olvasó!

Vajon mi jut az eszébe a magyar állampolgárnak a pénzmosásról? Valószínűleg kalandos, nagy kincsekhez, nagy bűnügyekhez kötődő szélhámosságok, amelyek tétje elsősorban több bőrdöndnyi dollár. Ám amiképpen a világ pénzügyei bonyolódnak – tegyük hozzá: például az információs társadalom fejlődése nyomán egyszerűsödnek is –, úgy ez a tevékenység is egyre komplikáltabbá válik.

Lassan negyven esztendeje annak, hogy John Kenneth Galbraith, az amerikai közgazdaságtan halhatatlan alakja Az ipari társadalom című elévülhetetlen munkájában kikacagta azokat, akik úgy gondolták: az iszonyatos összegekkel történő megvesztegetések úgy zajlanak, hogy egy lopakodó alak fekete táskában viszi a pénzt, amellyel ügyfelét lekenyerezi. Az efféle módszereknek régen vége, figyelmeztetett már a múlt század hatvanas éveiben Galbraith.

Bizony a dolog most úgy áll, hogy minden korábbinál több pénzt mosnak – hogy úgy mondjuk – tisztára, mint bármikor korábban: évente hozzávetőleg 3 ezer milliárd dollárnyi összeget. Felbecsülhetetlen vagyonról van szó tehát. Tény azonban, hogy minél inkább növekszik ez az összeg, annál inkább veszélyezteti a világgazdaság normális működését. Ezért van az, hogy a legkülön-



bözőbb nemzetközi szervezetek – és ezek között az Európai Unió élen jár – mindent megtesznek azért, hogy biztosítsák a pénzügyi világ normális működését. A Közösségben persze ahány ország van, annyi a szabály. Mindazonáltal ezek között az országok és szabályok között sok a hasonlóság. Így remélhető: a különbségek ellenére is megfelelő eredményeket fog elérni az Európai Unió a pénzmosás elleni küzdelemben.



I. Bevezetés

Ez a füzet elsősorban azoknak szól, akik olyan tevékenységeket végeznek, amelyeket – a nyomozati tapasztalatok alapján – a jogalkotók pénzmossági szempontból veszélyeztetettnek ítélnék, és ezért szigorú követelményeket támasztanak működésükkel kapcsolatban. Teszik ezt egyrészt azért, hogy megvédjék az ilyen tevékenységeket folytatókat attól, hogy igénybevételükkel bűnözői csoportok illegálisan megszerzett jövedelmeiket legális forrásból származóként tüntessék fel, másrészt azért, hogy egyfajta „jelzőrendszerként” működve információkkal lássák el a nyomozóhatóságot, segítséget nyújtva ezzel a bűncselekmények felderítéséhez.

Így *speciális kötelezettséget* rónak a hazai jogalkotók:

- a pénzügyi szolgáltatási, kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet végzőkre;
- a befektetési szolgáltatási, kiegészítő befektetési szolgáltatási, befektetési alapkezelési tevékenységet végzőkre;

- a biztosítási, biztosítás-közvetítői, biztosítási szaktanácsadási tevékenységet végzőkre;
- az árutőzsdei tevékenységet végzőkre;
- a postai pénzforgalmi közvetítői tevékenységet, postai készpénzáttutalást, belföldi és nemzetközi postautalvány felvételét és kézbesítését végzőkre;
- az ingatlanüggyellett kapcsolatos tevékenységet végzőkre;
- a könyvvizsgálói tevékenységet végzőkre;
- a könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet megbízási, illetve vállalkozási jogviszony alapján folytatókra;
- a nemesfémekkel, drágakövekkel, ezekből készült tárgyakkal, ékszerekkel, kulturális javakkal, művészeti alkotásokkal kereskedőkre, azokat árverésen vagy bizománnyosként értékesítőkre;
- az önkéntes kölcsönös biztosítópénztárként működőkre;

1 Az akciócsoportot a legfejlettebb államok G-7 csoportja 1989-ben hívta életre azzal a céllal, hogy elősegítse a nemzetközi fellépést a pénzmossági megelőzése és megakadályozása terén. A 29 országból (a legjelentősebbek az EU-tagállamok mellett az USA, Kanada, Ausztrália, Japán, Svájc), valamint két nemzetközi szervezetből (Európai Bizottság és Öbölmenti Együttműködési Tanács) álló FATF-nek hazánk nem tagja. Az akciócsoport 40 pontban dolgozta ki ajánlásait, amelyeket minden nemzetközi szervezet elfogad alapelveként. Az ajánlások kiemelik a multilaterális együttműködés fontosságát, a nemzeti jogrendszerek megerősítésének szükségességét, a pénzintézetek és pénzügyi felügyelet teendőit, valamint a nemzetközi információcseré fontosságát. Az elmúlt évben a FATF nyolc új ajánlást fogalmazott meg. Az akciócsoport értékeli az egyes országok pénzmossági elleni fellépésének hatékonyságát, s ehhez az értékeléshez 25 pontból álló negatív kritériumrendszert dolgozott ki. E rendszer alapján először 2000 nyarán adott ki az FATF egy úgynevezett „feketelistát” a nem kellően együttműködő országokról és térségekről.



- a játékkaszinót működtetőkre;
- az ügyvédi és a közjegyzői tevékenységet végezőkre.

Ez a „különleges bánásmód” nemzetközi tapasztalatokon alapulva jött létre. Az említett szakmák képviselőit és a tevékenységük során követendő eljárást/gyakorlatot a pénzügyi rendszer pénzmosási célra történő felhasználásának megakadályozásáról szóló – módosított – 91/308 EKG irányelv (a továbbiakban: irányelv) nevesíti.

Az említett szakmák képviselőivel a mindennapok során mindannyian kapcsolatba kerülhetünk, ilyenkor gyakran bosszankodunk az ügyintézési idő hosszúsága miatt, és néha nyűgnek érezzük a formaságokat (azonosítás, adatlapkitöltés stb.). Ez a füzet éppen ezért mindannyiunknak szól, azért, hogy megismerhessük azokat a szigorú követelményeket, amelyeknek az említett szolgáltatóknak meg kell felelniük.

Bemutatjuk tehát, hogy

- mit jelent a pénzmosás;
- milyen előírásokat fogalmaznak meg a nemzetközi szervezetek, különös tekintettel a közösségi szabályozásra;
- milyen rendelkezéseket tartalmaz a magyar szabályozás.

A pénzmosás elleni küzdelem kiemelt kezelését indokolja az a tény, hogy 2001-ben hazánk felkerült az OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development

– Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) mellett működő FATF¹ (*Financial Action Task Force on Money Laundering* – Pénzmosás Elleni Pénzügyi Akciócsoport) listájára, amely a pénzmosási szempontból nem együttműködő országokat és régiókat tartalmazza. Ez a tény már önmagában is



kiemelt jogalkotási feladattá emelte a pénzmosás elleni szabályozás szigorítását, amihez hozzáadódott, hogy 2001. évi jelentésében az Európai Bizottság is a sürgősen megoldandó feladatok közé sorolta a kérdést.

Annak érdekében, hogy Magyarország ismét a pénzmosás elleni küzdelemben együttműködő országok között szerepelhessen, felül kellett vizsgálni és jelentősen szigorítani a pénzmosás elleni magyar szabályozást. Hazánk felkerülése a listára reális veszélyt



jelentett Magyarország európai uniós csatlakozása tekintetében is. (Az említett irányelv a csatlakozási tárgyalások során három fejezetben – a tőke szabad áramlása, a szolgáltatások szabad áramlása, valamint a bel- és igazságügyi együttműködés – is szerepelt.)

Az Országgyűlés 2001. november 27-én fogadta el a terrorizmus elleni küzdelemről, a pénzmosás megakadályozásáról szóló rendelkezések szigorításáról, valamint az egyes korlátozó intézkedések elrendeléséről szóló *2001. évi LXXXIII. törvényt*, amely számottevően szigorította a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 1994. XXIV. törvényt.

A törvénymódosítással jelentősen *kibővült* azon *szakmák köre*, amelyektől tevékenységük során különleges figyelmet vár el a jogalkotó. A törvény továbbá hatálya alá vonta az ügyvédek és a közjegyzőket azzal, hogy a rájuk vonatkozó részletszabályokat majd külön törvényben határozzák meg, amelyet a kormánynak 2002. november 30-ig kellett az Országgyűlés elé terjesztenie.

Fontos hangsúlyozni, hogy a jogalkotásban és a jogszabály végrehajtása terén tapasztalt

kedvező fordulat hatására *Magyarország 2002 nyarán lekerült a FATF-listáról*, bár 2003 nyaráig még „megfigyelés” alatt áll. Az akciócsoport fokozott figyelemmel szemlélte – egyebek között –, hogy hazánk a vállalt határidőben eleget tesz-e a jogi szakmákkal kapcsolatos jogalkotási kötelezettségének, illetve hogy a 2001-ben a törvény hatálya alá vont szakmák vonatkozásban hogyan valósul meg a pénzmosás elleni szabályozás betartásának ellenőrzése.

A nemzetközi kötelezettségeinknek is megfelelő új magyar szabályozást az Országgyűlés 2003. február 24-i ülésén fogadta el. Ennek nyomán ebben a füzetben az új pénzmosás elleni előírásokat is ismertetjük, amelyeket a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló *2003. évi XV. törvény*² nevesít. Az új törvénnyel Magyarország teljesítette az FATF és az EU felé vállalt kötelezettségeit. Elmondhatjuk, hogy hazánk az elfogadott törvénnyel számos uniós tagállamot megelőzött a szabályozás szigorúságát tekintve, és olyan szabályozást alkotott, amelyet az irányelv alapján az EU-tagállamoknak 2003. június 15-ig kell életbe léptetniük.

2 Kihirdetve a Magyar Közlöny 2003/27. számában.



II. A pénzmosás elleni küzdelem intézményrendszere

Áttanulmányozva a nemzetközi modelleket, az alábbi megállapítások tehetők.

A pénzmosás elleni küzdelem alapvető fontosságú eleme a *hatóságok ellátása információval*. Ennek érdekében van szükség az ügyfelek azonosítására, valamint bizonyos – jogszabályban előírt – feltételek teljesülése esetén az ügyfelek/ügyletek bejelentésére a meghatározott hatósághoz. E tekintetben két rendszer különül el világszerte:

- Az egyik az úgynevezett *amerikai típusú modell*, ahol *meghatározott összeghatár feletti készpénzes fizetés* esetén a szolgáltatónak azonosítania kell ügyfelét, és az így birtokába jutott adatokat meg kell küldenie az adóhatóságnak (az azonosítás és a bejelentés egybeesik egymással). A bejelentési kötelezettséget itt az összeghatár elérése kezdeti, és a *szolgáltatónak nincs mérlegelési joga* a bejelentés megtétele tekintetében.
- A másik az úgynevezett *kontinentális modell*, ahol *meghatározott szakmák képviselőit*, tevékenységek űzőit arra kötelezi a jogalkotó, hogy bizonyos esetekben (például üzleti kapcsolat létesítésekor, vagy amennyiben az ügylet értéke eléri vagy meghaladja a 15 000 eurót) azonosítsák ügyfeleiket. Ebben a modellben az azonosítás és a beje-

lentés elválik egymástól. Az azonosítást követően a *bejelentést* a hatóság részére csak abban az esetben kell megtenni, ha az ügylet *pénzmosás-gyanús*. Annak eldöntéséhez, hogy mikor tekinthető az ügylet pénzmosás-gyanúsnak, a hatóságok nyújtanak segítséget. Léteznek országok, ahol jogszabályban határozzák meg ezen esetköröket, másoknál a hatóságok által kibocsátott útmutatók adnak segítséget a kérdés eldöntéséhez. Ennek meghatározása azért elengedhetetlen, mert a szolgáltatók számára előírt bejelentési kötelezettség elmulasztásához *büntetőjogi felelősségre vonás* kapcsolódik.

A következőkben a kontinentális rendszer főbb elemeit vesszük sorra, mindenekelőtt azért, mert az irányelv és a magyar szabályozás is ezt a megoldást követi. E rendszerben meghatározott, hogy

- a pénzmosás bűncselekménynek minősül;
- mely tevékenységek veszélyeztetettek pénzmosási szempontból (szabályozás hatálya alá tartozók);
- e tevékenységek gyakorlóinak milyen kötelezettségei vannak (meghatározott esetekben azonosítás, bejelentés, dokumentumok meghatározott ideig történő megőrzése, munkavállalók képzése);



- a tagállamoknak a bejelentések fogadására hatóságot kell kijelölniük;
- a szabályozás hatálya alá tartozók tevékenységét ellenőrizni kell abból a szempontból, hogy tevékenységük megfelel-e a pénzmosás elleni szabályozásban foglalt előírásoknak.

1. A pénzmosás fogalma

A „pénzmosás” kifejezés minden olyan eljárást magában foglal, amely arra irányul, hogy lehetetlenné tegye az illegálisan szerzett – bűncselekményből származó – pénz

eredetének azonosíthatóságát, és azt legális forrásból származónak tüntesse fel. A pénzmosás nem önálló, hanem *járu-lékos bűncselekmény*. (Kezdetben a kábítószerteljesítésű bűncselekmények és a szervezett bűnözés minősült ilyenek.) A pénzmosást mindig meg kell előznie egy másik bűncselekménynek, amelynek jövedelmét legalizálni, tisztára mosni próbálják. A jövedelmet így lehet „beforgatni” a legális gazdaságba.

A pénzmosásban érintett pénzüsszeg évente, világviszonylatban megközelíti a *3000 milliárd dollárt*. Ez az összeg önmagában hordozza azt a veszélyt, hogy nagyban befolyásolja a legális gazdasági folyamatokat, eltorzítsa a piaci versenyt, ezzel veszélyeztetve annak legális szereplőit. (A hazai nyomozhatóságok által jelenleg folytatott büntető-eljárásokban érintett összeg meghaladja a hárommilliárd forintot.)

Az irányelv szerint a pénzmosás a következő magatartást jelenti, amennyiben azt szándékosan követik el:

- vagyont átváltása vagy átutalása annak tudatában, hogy az illető vagyont bűncselekményből vagy abban való részvételből származik, azzal a céllal, hogy eltitkolja, vagy leplezze a vagyont törvényellenes származását,



vagy segítséget nyújtson a tevékenység elkövetésében részt vevő bármely személynek abban, hogy a tevékenység jogi következményei alól kibújjon;

- vagyon valódi jellegének, forrásának, helyének, mozgásának, a hozzá fűződő jogoknak vagy tulajdonjogoknak az eltitkolása vagy elrejtése annak tudatában, hogy az illető vagyon bűncselekményből vagy abban való részvételből származik;
- vagyon megszerzése, birtoklása vagy használata, az átvétel időpontjában annak tudatában, hogy az illető vagyon bűncselekményből vagy abban való részvételből származik;
- a megelőző bekezdésekben említett tevékenységek elkövetésében való részvétel, elkövetésére való szövetkezés, elkövetésének megkísérlése, valamint elkövetésének támogatása, pártolása, elősegítése és ajánlása.

Vagyonnak minősül mindenfajta – anyagi vagy nem anyagi, ingó vagy ingatlan, dologi vagy eszmei – eszköz, valamint az ilyen eszközökkel kapcsolatos jogcímet vagy érdekeltiséget bizonyító jogi okmány vagy irat.

A bűnöző tevékenység súlyos bűncselekmény elkövetésében való mindenfajta bűnözői részvételt jelent.

Súlyos bűncselekmények alapvetően:

- a Bécsi Egyezmény 3. cikke (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott bűncselekmények bármelyike;

- a 98/733/IB együttes fellépés 1. cikkében meghatározottak szerinti bünszervezetek tevékenységei;
- a súlyos csalási esetek, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezmény 1. cikke (1) bekezdésben és 2. cikkében meghatározottak szerint;
- a korrupció;
- a jelentős jövedelmet létrehozó bűncselekmény, amely súlyos szabadságvesztéssel büntetendő a tagállam büntetőjogának megfelelően.

2. A pénzmosási szempontból veszélyeztetett tevékenységek

2.1. Az irányelv hatálya

Az irányelv hatálya eredetileg csak a hitelintézetekre és pénzügyi intézményekre terjedt ki. Többször felvetődött a kérdés: vajon az irányelv hatálya alá tartoznak-e a pénzváltók és a pénzügyi közvetítők? Tekintettel arra, hogy vonatkozásukban a szabályozás nem volt egyértelmű, a módosításban³ őket külön nevesítették.

Az irányelv már elfogadásakor is magában hordozta azt a lehetőséget, hogy a hitelintézeteken és pénzügyi intézményeken kívül a tagállamok – sajátosságaik, nyomozati tapasztalataik fényében – más területekre,



tevékenységekre is kiterjesszék pénzmossás elleni szabályozásuk hatályát. A tapasztalatok ugyanis azt mutatták, hogy a pénzmossásban egyre inkább olyan tendenciák jelennek meg, amelyek nyomán a pénzmossók a hagyományos pénzügyi szektor helyett, új, a szabályozás hatálya alá nem tartozó területekre csoportosítják át tevékenységüket. Ebben része volt a hagyományos szektorra vonatkozó egyre szigorodó pénzmossás elleni szabályozásnak is.

Az évek során számos alkalommal közönségi szinten is megfogalmazódott az igény az *irányelv hatályának kiterjesztésére*. A 2001. decemberi módosítás nyomán a következő intézmények, tevékenységek és személyek tartoznak az irányelv hatálya alá:

- hitelintézetek;
- pénzügyi intézmények;
- könyvvizsgálók;
- külső könyvelők és adótanácsadók;
- ingatlanügynökök;
- közjegyzők és más független jogi szakemberek, amennyiben
- ügyfelük számára az alábbiakra irányuló ügyletek megtervezésében vagy megkötésében részt vesznek:
 - › ingatlan vagy üzletrész adásvétele;
 - › az ügyfél pénzének, értékpapírjainak vagy más eszközeinek kezelése;

- › bank-, takaré- vagy értékpapír-számlák megnyitása vagy kezelése;
- › társaságok alapításához, működtetéséhez vagy vezetéséhez szükséges hozzájárulások megszervezése;
- › vagyonkezelői alapok, társaságok vagy hasonló struktúrák létesítése, működtetése vagy vezetése;
- vagy ügyfelük nevében és részére eljárva pénzügyi vagy ingatlanügyletben vesznek részt;
- nagy értékű ingósággal – drágakővel, ékszerrel, műtárggyal – kereskedők, aukciós házak, amennyiben az ellenérték kiegyenlítésére készpénzben kerül sor, és a készpénz értéke a 15 000 eurót eléri vagy meghaladja (hozzávetőleg 3 600 000 forint);
- kaszinók.

Az egyes EU-tagországok szabályozását áttekintve megállapítható, hogy a tagországok között *számottevő eltérés* mutatkozik a szabályozás személyi hatályát illetően.

Kiemelést érdemel, hogy az uniós tagállamoknak 2003. június 15-ig kell összhangba hozniuk jogrendszerüket az irányelv rendelkezéseivel. Eddig három tagországban (Belgiumban, Dániában és Németországban) fogadtak el az irányelvet a nemzeti jogba átültető módosítást, számos tagállamban

4 A tagállamok szabályozásának bemutatása során ismertetjük a jogi szakmákra vonatkozó részletszabályokat.



pedig előkészítés alatt áll a módosítás. Az Egyesült Királyságban és Írországon az ügyvédek már a módosító irányelv elfogadását megelőzően is a pénzmosság elleni szabályozás hatálya alá tartoztak.

2.2. Egyes EU-tagországok szabályozása⁴

Ausztria: a banktörvény csak a pénzintézeteket érinti, azonban a Büntető Törvénykönyv pénzmosságra vonatkozó rendelkezései érvényesek a magánszemélyekre, bizonyos üzletekre és intézményekre is.

Belgium: érintettek a Belga Nemzeti Bank, a hitelintézetek, a befektetési társaságok, a tőzsdei ügynökök, a befektetési

tanácsadók, a külföldi befektetési társaságok belga fiókjai, a biztosítótársaságok, a postahivatalok és a Postabank, a takarékpénztárak, a jelzálog- és hitelintézetek, a hitelkártya-lízing vállalatok, az ingatlanügynökök, a vállalati és a független könyvvizsgálók, a kaszinók, az őrző-védő vállalatok, valamint a pénzváltók.

A belga szabályozást 2002 második felében módosították, kiterjesztve a törvény hatályát a független jogi szakmákra is. Az új törvény hangsúlyozza, hogy tevékenységük jellege miatt indokolt kiterjeszteni rájuk is törvény hatályát, de speciális elbánásra van szükség, tekintettel a titoktartási kötelezettségre és a védelemhez való jogra.



A törvény rendelkezései kiterjednek az ügyvédre, ha részt vesz ügyfele következő tranzakcióinak előkészítésében vagy végrehajtásában:

- ingatlan vagy társaság adásvétele;
- pénzeszközök, okiratok kezelése;
- számlanyitás, kezelés;
- társaság alapításában, működtetésében vagy vezetésében való részvétel;
- pénzügyi vagy ingatlannal kapcsolatos tranzakcióban ügyfél nevében és költségére eljárás.

Az ügyvéd mentesül a bejelentési kötelezettség alól azokban az esetekben, amelyeket az irányelv felsorol (jogi helyzet megállapítása, bíróság előtti képviselet). A bejelentési kötelezettség vonatkozik az ügyvédre, ha tudja, hogy tanácsát pénzmosási célra akarják felhasználni (megegyezően az irányelv szabályozásával). A bejelentést az illetékes kamara elnökénél kell megtennie, aki azt továbbítja, miután megvizsgálta, hogy nem áll fenn a bejelentési kötelezettség alóli mentesítést lehetővé tevő ok.

Dánia: érintettek a kereskedelmi bankok, a takarékbankok, a jelzáloghitel-intézetek, a bróker-, a hitelkártya-, a lízing-, a fakto-ring-, az életbiztosítási vállalatok, a nyugdíj-alapok, a pénzváltók, a kaszinók.

A pénzmosás megelőzéséről szóló törvény személyi hatálya alá 2002. augusztus 1-jei hatállyal kerültek a jogi szakmák.

A törvény rendelkezései akkor terjednek ki az ügyvédre, ha

- jogi tanácsadással vagy tevőlegesen részt vesz ügyfele részére ingatlan vagy gazdasági társaság vételében vagy eladásában, pénzének, értékpapírjának vagy egyéb befektetésének kezelésében, bank-, takaré- vagy értékpapírszámla nyításában vagy kezelésében, cégek létrehozásához, működéséhez vagy irányításához szükséges hozzájárulások összegyűjtésében, alapítványok, cégek vagy hasonló szervezetek létrehozásában, működtetésében vagy kezelésében;
- ügyfele részére és költségére pénzügyi vagy ingatlant érintő tranzakciót végez.

Az ügyvédek – amennyiben az előbbieken meghatározott tevékenységet végzik – a törvény által meghatározott ügyfél-azonosítási, adatmegőrzési és adatszolgáltatási kötelezettség terheli.

Dániában a pénzmosásra utaló adatokat gyűjtő és analizáló szerv a Különleges Gazdasági Bűnözéssel Foglalkozó Államügyészség (a továbbiakban: FIU) bűnüldöző szervezetén belül található. Az ügyvédeknek az Ügyvédi Kamara titkárságának közvetítésével kell megküldeniük jelentéseket az FIU-nak. Ez alól egyetlen kivételt ismer a dán törvény: „(3) Az ügyvédek, ha egy bírósági ügyben vagy utána képviselnek egy ügyfelet, mentesek az e törvényben



megfogalmazott adatszolgáltatási kötelezettségük alól.”

Az adatszolgáltatási kivétel kiterjed a többi szolgáltatóra is, amennyiben azok közreműködnek a bírósági ügyben, amely alatt a választott-bírósági és adóhatóság előtt folyó ügyeket is érteni kell.

Összefoglalva megállapítható, hogy a dán szabályozás szigorúbb az uniós irányelv előírásainál, mivel a dán jogszabály nem ismeri a jelentési kötelezettség alóli kivételt az ügyfél jogi státusának megállapítása során az ügyvéd tudomására jutott információk tekintetében.

Egyesült Királyság: a pénzmossa-
ni rendelkezések minden természetes szemé-
lyre és intézményre vonatkoznak (az
ügyvédek és a könyvelőket is ide értve),
amennyiben banki, biztosítási vagy befekte-
tési ügyletekkel foglalkoznak. Az Egyesült
Királyságban hatályos szabályozás szerint
amennyiben az ügyvéd pénzügyi műveletet
végez (például letétet kezel), őt az ottani
pénzügyi felügyelet ellenőrzi.

Finnország: a szokásos körön túlmenő-
en még a külföldi biztosítótársaságok képví-
seletei és a zálogházak is a törvény hatálya
alá tartoznak.

Franciaország: érintett minden pénzügyi
szervezet, valamint az olyan szakmában tevé-
kenykedők, amelynek keretében tőkemoz-
gással kapcsolatos ügyleteket hajtanak vég-

re, ellenőriznek vagy ilyenekben tanácsot
adnak. Ez utóbbi érintettek gyanújukat köz-
vetlenül jelzik az igazságügyi tárcának.

Görögország: a törvény hatálya alá esnek
a vállalatok, a pénzügyi szektorban tevékeny-
kedő jogi és természetes személyek széles
értelemben, például az athéni tőzsde tagjai
és a kaszinók.

Hollandia: a szokatlan pénzügyi tranzak-
ciók bejelentéséről szóló törvény azokat a
tevékenységeket sorolja fel, amelyek műve-
lői bejelentési kötelezettséggel tartoznak.
E tevékenységek:

- pénz, értékpapír, nemesfém és egyéb
értékek őrzése;
- számlanyitás és -vezetés;
- széf nyitása/őrzése;
- életbiztosítás kötése vagy közvetítése;
- hitelkártya-kibocsátás;
- pénzváltás.

Ami a pénzváltást illeti, a pénzintézetek csak
olyan pénzváltót szolgálhatnak ki, amely sze-
repel a Holland Központi Bank listáján. Ez
alól kivételt képeznek a szállodák, amelyek
vendégéjszakánként 455 eurónyi összeget
válthatnak be. A holland törvény csak súlyos
bűncselekmények gyanúja esetén teszi köte-
lezővé a bejelentést. Az ügyvédek jelenleg
önkéntes alapon vállalták, hogy kamarájuk-
kon keresztül bejelentést tesznek.

Írország: minden banki és biztosítás-típu-
sú tevékenység ide tartozik. Érintettek tehát



a bankok, a lakásépítési szövetkezetek, a pénzváltó ügynökök, az életbiztosító-társaságok és ügynökök, a határidős pénzügyek és opciók, a Postabank, a takarékszövetkezetek, a könyvvizsgálók, az árverezők, az ingatlanügynökök, az ügyvédek, a tőzsdei ügynökök, a hitelinformációs-irodák, valamint bármely más szervezet, amelyet az igazságügyi miniszter kijelöl.

Luxemburg: a törvény megkülönbözteti a hitelintézeteket az úgynevezett egyéb pénzügyi szektorbeli foglalkozásoktól. Létrehozta egy, az ügyvédekkel kapcsolatos szabályozást kidolgozó munkabizottságot, a szabályozási javaslat még nem készült el. A közjegyzők jelenleg már a pénzmossági törvények hatálya alá tartoznak.

Németország: érintettek a banktörvényben található definíció szerinti hitelintézetek, a pénzügyi szolgáltató szervezetek, a pénzügyi vállalkozások, ugyanilyen külföldi intézetek német fiókjai, ugyanezen, Németországban bejegyzett intézetek külföldi fiókjai, a biztosítótársaságok, bárki, aki fizetés ellenében más személy befektetését kezeli, az aranykereskedők, az árverezők, az adótanácsadók, a kaszinók.

A német szabályozás 2002. augusztus 8-ával vonta hatálya alá a független jogi szakmákat a következők szerint.

A törvény hatálya alá tartoznak az ügyvédek, a jogi tanácsadók, az ügyvédi kamara

tagjai, a szabadalmi ügyvivők és a közjegyzők, ha megbízóik számára a következő ügyletek tervezésében vagy lebonyolításában működnek közre:

- ingatlanok vagy ipari üzemek vétele és eladása;
- megbízóik pénzének, értékpapírjainak vagy hasonló vagyoni értékeinek kezelése;
- bank-, takaré-, értékpapírszámla nyitása és kezelése;
- társaságok alapításához, működtetéséhez vagy kezeléséhez szükséges eszközök beszerzése (gondoskodás az eszközök beszerzéséről);
- bizalmi ügylet, társaságok és hasonló struktúrák alapítása, működtetése, kezelése; megbízóik nevében és számlájára pénzügyi vagy ingatlan-tranzakciók végrehajtása.

Az ügyvéd mentesül a bejelentési kötelezettség alól perképviselő és védelem esetén, de nem mentesül az ügyfél jogi helyzetének megállapítása (jogi tanácsadás) során.

Olaszország: ide tartozik minden hitelintézet és pénzügyi intézmény, a központi és helyi kormányzat, a postahivatalok, a tőzsdeügynöki vállalkozások és befektetési társaságok, a lízingtársaságok, a kollektív befektetési alapok, a tőzsde- és biztosítási ügynökök, a pénzváltók, a hitelkártya-kibocsátó vállalatok, a biztosítótársaságok, a finanszírozással foglalkozó pénzügyi szerve-



zetek, vagy amelyek közvetítőként vesznek részt devizával vagy értékpapírral végzett műveletekben.

Portugália: a szokásos pénzügyi és más intézményeken kívül az antik és művészeti tárgyak kereskedői, az ékszerészek, a repülőgép-, a hajó- és az autókereskedők érintettek.

Spanyolország: a szabályozás kiterjed a pénzügyi intézmények minden formájára, azaz a hitelintézetekre, a biztosítótársaságokra, a befektetési cégekre, a kollektív befektetési vállalkozásokra, a tőzsdeügynökökre, a vagyonkezelőkre, a hitelkártya-kibocsátó vállalatokra, a külkereskedelemmel foglalkozó vállalatokra és természetes személyekre. Nem pénzügyi vállalkozások különösen a következők: a kaszinók, az ingatlankereskedők, az ingatlanügynökök, az ékszerészek, az antik boltok, a numizmatikával és filatéliával foglalkozó intézmények.

Svédország: érintettek a bankok, a biztosítótársaságok, a hitelintézetek, a jelzáloghitel-intézetek, az életbiztosítók, a pénzváltók, az alapkezelő társaságok.

3. A szabályozás hatálya alá tartozók kötelezettségei

A szabályozás hatálya alá tartozókat a következő kötelezettségek terhelik: azonosítási, bejelentési, dokumentum megőrzési és oktatási kötelezettség.

3.1. Azonosítási kötelezettség

Az irányelv előírja azokat az eseteket, amikor a szabályozás hatálya alá tartozóknak azonosítaniuk kell ügyfeleiket.

Ezek:

- üzleti kapcsolat létesítésekor, különösen számlanyitáskor, betételhelyezéskor, illetve széfügyletkor;
- az ügylet értéke eléri vagy meghaladja a 15 000 eurót (egymással összefüggő, vagy vélelmezhetően összefüggő ügyletekre is alkalmazni kell);
- ennél alacsonyabb összeghatár esetén, ha pénzmosás-gyanús a tranzakció;
- az állami felügyelet alá tartozó kaszinók esetén javasolt az ügyfeleket a belépéskor nyilvántartásba venni és azonosítani; kötelező az azonosítás, ha legalább 1000 euró értékben vásárolnak vagy adnak el zsetonokat.

Az irányelv számos kivételt is nevesít az azonosítási kötelezettség alól. Így kivételeket találhatunk a biztosításokkal és a jogi szakmákkal kapcsolatban. (Ezek a magyar szabályozás ismertetésénél soroljuk fel.)

Áttanulmányozva a tagországok szabályozását, megállapítható, hogy az azonosításra vonatkozó előírások nagy hasonlóságot mutatnak, eltérés csak az összeghatárnál lelhető fel. Ez Franciaországban 7200, Írországban 10 000, Hollandiában 11 600, Olaszországban 13 000



euró, az országok többségében pedig 15 000 euró.

Ha kétséges, hogy az ügyfelek saját nevükben járnak el, vagy ha biztos, hogy nem a saját nevükben járnak el, akkor az irányelv



hatálya alá tartozó intézmények és személyek ésszerű intézkedéseket tesznek, hogy információkat szerezzenek azoknak a személyeknek a valódi kilétéről, akiknek nevében ezek az ügyfelek eljárnak (tényleges tulajdonos).

Természetes személyt hivatalos azonosító okmány alapján kell azonosítani (családi és személynév, cím, társadalombiztosítási- és adószám).

Harmadik fél nevében eljáró természetes és jogi személynek kötelessége tájékoztatni a számlavezető hitelintézetet a kedvezményezett személyazonosságáról (feltárni a ked-

vezményezett nevét és lakhelyét, valamint meghatalmazást bemutatni arról, hogy joga van a kedvezményezett nevében eljárni).

Jogi személyek esetén az azonosításhoz követelmény: eredeti vagy hiteles másolat bármilyen olyan iratról vagy kivonatról, amely hivatalos kereskedelmi vagy cégregiszterben megtalálható, és amely tartalmazza a nevet, jogi státust, a székhelyet, valamint feltünteteti a vállalat nevében eljárni jogosultat. Az EU-ban be kell kérni az auditált éves jelentést, és ellenőrizni kell a tulajdonosi hátteret.

3.2. Bejelentési kötelezettség (lépések pénzmosás gyanúja esetén)

Az irányelv hivatkozik egyrészt a pénzmosás felszámolásáért felelős hatóságokra, amelyekhez a gyanús műveletekről szóló jelentéseket kell intézni, másrészt azokra a hatóságokra, amelyeket törvény vagy rendelet az ezen irányelv hatálya alá tartozó intézmények vagy személyek felügyeletére hatalmaz fel (illetékes hatóságok).

Az irányelv *nem kötelezi* a tagállamokat ilyen illetékes hatóságok létrehozására ott, ahol azok nem léteznek, és kimondja, hogy a kamarák és a független szakemberek más önszabályzó testületei nem minősülnek illetékes hatóságnak.



Az irányelv nem állít fel egységes követelményeket azon hatósággal szemben, amely a pénzmosás-gyanús eseteket fogadja (FIU⁶), pusztán az ilyen típusú hatóság létét teszi kötelezővé.

Tagországokként *eltérő megoldások* születtek a hatóságok *szervezeti elhelyezésére vonatkozóan* (rendőrség, pénzügyminisztérium, igazságszolgáltatás), és ennek megfelelően a pénzmosás-gyanús bejelentéseket fogadó hatóságok *eltérő jogosítványokkal* rendelkeznek. A 15 tagállam közül kilenc *nyomozati jogkörrel* rendelkező, úgynevezett rendőri FIU-t, míg hat tagállam *adminisztratív* FIU-t hozott létre.

Ausztria: a szövetségi minisztérium belügyi részlegének közbiztonsági igazgatósága.

Belgium: az igazságügyi és a pénzügyi tárca ellenőrzése mellett működik a Financial Intelligence Processing Unit.

Dánia: a rendőrség speciális egysége.

Franciaország: TRACFIN – a titkos pénzmozgásokat felderítő egység a pénzügyi tárca felügyelete alatt.

Finnország: a nemzeti nyomozási hivatal pénzmosási részlege.

Görögország: az államügyész, a későbbiekben pedig egy bizottság.

Hollandia: a rendőri és az ügyészi-bírói szervezettől független bejelentési hivatal, amelynek felügyelőbizottsága a kormány-szervek, a felügyeleti hatóságok és a szakmai szervezetek képviselőiből áll.

Írország: a rendőrség pénzmosási nyomozóegységének családokkal foglalkozó részlege.

Németország: központi szervezet nincs a szövetségi rendszer miatt; az illetékes rendőrségnél vagy ügyészi hivatalnál kell megtenni a bejelentést.

Olaszország: Olasz Devizahivatal (UIC), vezetője a jegybank elnöke.

Portugália: központi szervezet nincs; a rendőrségnek vagy az ügyészségnek kell továbbítani a bejelentést.

Svédország: pénzügyi rendőrségi nyomozóiroda.

Az irányelv hatálya alá tartozó intézmények – valamint azok igazgatói és alkalmazottai – és személyek *szorosan együttműködnek* a pénzmosás felszámolásáért felelős hatóságokkal, ennek során:

- saját kezdeményezésükre tájékoztatják az ilyen hatóságokat minden olyan tényről, amely pénzmosásra utalhat;
- e hatóságok kérelmére megadják az összes szükséges információt a vonatkozó jogszabályok által megállapított eljárásoknak megfelelően.



E tájékoztatást mindig azon tagállamban működő FIU-nak kell megadni, amelynek területén az információt adó (bejelentést tevő) szolgáltató működik. A rendszernek a bejelentést tevőt védő eleme, hogy a bejelen-



tésről és a bejelentő személyéről az FIU-n kívül harmadik személynek (ez alatt az ügyfelet is érteni kell) vagy szervezetnek nem adható tájékoztatás.

Amennyiben az illetékes hatóság az ellenőrzése során olyan adatok birtokába jut, amelyek alapján úgy látja, hogy az érintett szolgáltató tevékenysége nem felel meg a pénzmosás elleni szabályozásban foglaltaknak, megteszi a szükséges intézkedéseket (például megkeresést intéz az FIU-hoz).

Az irányelv hatálya alá tartozó intézmény vagy személy, vagy egy ilyen intézmény

vagy személy alkalmazottja, igazgatója által a pénzmosás felszámolásáért felelős hatóságoknak tett jóhiszemű bejelentés nem minősül az információk feltárásával kapcsolatos szerződési, törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezési korlátozás megszegésének, és nem vonhatja maga után az intézmény vagy a személy, vagy az intézmény igazgatójának vagy alkalmazottjának felelősségre vonását.

A bejelentés során szerzett információkat a legtöbb országban kizárólag csak a pénzmosás megakadályozására lehet felhasználni, adónyomozási célokra nem, kivéve Hollandiát, Németországot és Olaszországot.

A tájékoztatás *speciális esete*, amikor a tájékoztatással egyidejűleg a bejelentést tevő szolgáltató az *üzletet felfüggeszti*. Az irányelv ugyanis előírja, hogy a hatálya alá tartozó intézmények és személyek (szolgáltatók) tartózkodjanak olyan ügyletek végrehajtásától, amelyekről tudják vagy gyanítják, hogy pénzmosással kapcsolatosak, mindaddig, amíg nem értesítik a pénzmosás felszámolásáért felelős hatóságokat. Ezek a hatóságok – a nemzeti joguk által meghatározott feltételek alapján – utasítást adhatnak arra, hogy a műveletet ne hajtsák végre. Ha az ilyen ügyletről azt gyanítják, hogy pénzmosás alapjául szolgál, és ha az ilyen módon való tartózkodásra nincs lehető-



ség, vagy ha az valószínűleg akadályozza a gyanított pénzmosási művelet kedvezményezettjei kilétének kinyomozását, az érintett intézmények és személyek a művelet végrehajtását követően azonnal értesítik a hatóságokat. Az ügylet felfüggesztése 24 órától (például Magyarország) 5 napig (Finnország) is terjedhet.

3.3. Dokumentum megőrzési kötelezettség

Az irányelv által előírt időtartam: 5 év. Ezt az adott ügylet elvégzésétől, illetve a szerződéses kapcsolat megszűnésétől kell számítani. Az ötéves időtartamot számos tagország alkalmazza (például Ausztria, Belgium, Dánia, az Egyesült Királyság). Léteznek ennél hosszabb időtartamot megkövetelő tagállami szabályozások: Németországban és Spanyolországban 6 év az előírás, Olaszországban és Portugáliában 10 év. Franciaországban akár

30 évig is meg kell őrizni a dokumentumokat, az ügylet típusától függően.

Az adatok megőrzésének módja: az eredeti dokumentumok és mikrofilmen vagy elektronikus adathordozón történő tárolás.

3.4. Oktatási kötelezettség

Az irányelv és a nemzetközi ajánlások is nagy súlyt fektetnek a szabályozás hatálya alá tartozó intézmények (azok alkalmazottai) és személyek megfelelő képzésére. A képzés arra irányul, hogy az érintettek megismerjék a pénzmosás elleni szabályozást, felismerjék a pénzmosáshoz kapcsolódó műveleteket, valamint tudják, hogy ilyen esetekben miként járjanak el.

A vizsgált országokban szakmai továbbképzések, tréningek, tájékoztatók, irányelvek, konferenciák, videóanyagok, a lakosság informálása segíti a pénzmosás elleni fellépés továbbfejlesztésére.



III. A magyar szabályozás előírásai

A közösségi szabályozás ismertetését követően a következőkben röviden áttekintjük, hogy mely területek miatt érték kritikák a magyar szabályozást. Amint azt már említettük, a magyar pénzmosás elleni rendszer a kontinentális modellt követi, 1994-ben vezették be, és bizonyos tekintetben már akkor szigorúbb volt számos EU-tagországban alkalmazott szabályozásnál.

Joggal vetődhet fel a kérdés: miért került Magyarország 2001 nyarán mégis a pénzmosás elleni küzdelemben nem együttműködő országok közé? Az okok a következők:

- hazánkban még mindig lehetett anonim megtakarítási eszközöket elhelyezni (első sorban takarékbetétkönyveket), és nem volt konkrét dátum a megszüntetésükre;
- a bankok és más pénzügyi intézmények nem ismerték minden esetben a náluk elhelyezett pénzek valódi tulajdonosát (tényleges tulajdonos);
- a nem bank pénzügyi intézményeknél nem volt hatékony rendszer a gyanús ügyletek felismerésére.

E hiányosságok orvoslására az Országgyűlés 2001. november 27-én elfogadta a terrorizmus elleni küzdelemről, a pénzmosás megakadályozásáról szóló rendelkezések szigorításáról, valamint az egyes korlátozó

intézkedések elrendeléséről szóló 2001. évi LXXXIII. törvényt, amely jelentősen módosította a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 1994. XXIV. törvényt.

1. A magyar intézkedéscsomag főbb elemei

- *A pénzmosási törvény hatályának kiterjesztése új szervezetekre* (összhangban az EU-irányelv módosításával). A törvény hatálya alá újonnan bekerült szakmák a következők:
 - › adószakértők,
 - › könyvvizsgálók,
 - › számviteli tevékenységet végzők,
 - › ingatlanközvetítők,
 - › ügyvédek, közjegyzők,
 - › műtárggyal, kulturális javakkal, ékszerrel, nemesfémekkel, drágakővel, díszműáruval kereskedők (nagy értékű ingósággal kereskedők).
- *A bemutatóra szóló takarékbetétkönyvekkel kapcsolatos szabályozás:*
 - › új anonim (bemutatóra szóló és jelígis) takarékbetétkönyvek a továbbiakban (2001. december 19-ét követően) nem nyithatók;
 - › amennyiben az ügyfél (a betétes) a meglévő anonim betétjével valamilyen tranzakciót kíván végrehajtani, azonosítania kell magát,



és a betétet a névre szólóvá kell átalakítani;

› amennyiben 2001. december 19-ét megelőzően kibocsátott anonim betétkönyv nevesítésére 2002. június 30-át követően kerül sor, a takarékbetétből történő minden 2 millió forint feletti kifizetést a hitelintézetek jelentik az Országos Rendőr-főkapitányságnak;

› 2005. január 1-jét követően a nem névre szóló takarékbetét az ügyfél írásbeli kérelmére (és az ORFK jóváhagyásával) alakítható át névre szólóvá.

- A *tényleges tulajdonost* minden esetben azonosítani kell.
- A *penzváltókra vonatkozó szabályozás szigorítása*: kizárólag hitelintézet és annak ügynöke végezhet ilyen tevékenységet.
- A *határon átmenő készpénzforgalom*: egymillió forint, vagy ennek megfelelő valuta bejelentése a vámhatóságnak. A bejelentés elmulasztása szabálysértés.
- Az *értékpapírtörvény módosítása*: csak névre szóló és dematerializált papírokat lehet kibocsátani.
- A törvény módosításának hatálybalépésével egyidejűleg életbe lépett a *törvény végrehajtásáról szóló kormányrendelet* (299/2001. (XII. 27.).
- Az ORFK Szervezett Bűnözés Elleni Igazgatóságán belül működő *Pénzmosás elleni osztály* (FIU) *megerősítése* (létszámnövelés).



- A *Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete* (PSZÁF) ellenőrzései és tevékenysége során nagyságrendekkel nagyobb figyelmet fordít annak ellenőrzésére, hogy a felügyelete alá tartozó pénzügyi intézmények betartják-e a pénzmosási jogszabályokban foglalt előírásokat (2002. 3. sz. PSZÁF elnöki ajánlás).
- 2001. november 19-én megalakult a *Pénzmosás Elleni Tárcaközi Bizottság*. A bizottság elnöki teendőit a PSZÁF ügyvezető igazgatója, Balogh László kormánybiztos látja el. A kormánybiztos feladata a pénzmosás elleni hazai fellépés koordinálása.



2. Az új szabályozás nemzetközi visszhangja

Azok a nemzetközi szervezetek, amelyek korábban kritikákat fogalmaztak meg a magyarországi pénzmosás ellenes szabályokat illetően, egyértelműen kifejezték elégedettségüket és elismerésüket a 2001 végén elfogadott törvény tartalmát, céljait és irányát illetően, továbbá az anonim betétek névre szólóvá alakításának eredményeivel kapcsolatban. Így Magyarországot 2002 nyarán törölték a FATF nem együttműködő országokat tartalmazó listájáról. A FATF továbbra is figyelemmel kíséri a magyar szabályozást, illetve a jogszabályok alkalmazását.

3. A pénzmosás fogalma

A nemzetközi szabályozás bemutatása során ismertettük azt az elvárást, hogy a pénzmosást bűncselekménnyé kell minősíteni. Ez Magyarországon viszonylag korán, már 1994-ben megtörtént. A pénzmosás meghatározását a Büntető Törvénykönyv (Btk.) 303. és 303/A. paragrafusa tartalmazza. A tényállást az elmúlt lassan egy évtizedben többször módosították. (A Büntető Törvénykönyv 303/B. paragrafusa nevesít egy másik tényállást is, pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása

elnevezéssel, ezt a későbbiekben ismertetjük.)

A Btk. megteremtette a saját pénz mosásának büntethetőségét, valamint a más által mosott pénz kapcsán a gondatlan felelősségre vonás lehetőségét. A Btk. a pénzmosás előkészületét is büntetni rendeli.

Az elkövetési magatartások:

- a dolog gazdasági tevékenység során történő felhasználása;
- a dologgal összefüggő bármilyen pénzügyi vagy bankművelet végzése.

A szándékos változat minősített esetei:

- üzletszerűség;
- különösen nagy vagy ezt meghaladó érték (vagyis 50 millió forint feletti összeg);
- speciális alanyiség az elkövetői oldalon (pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás stb. tisztviselője, hivatalos személy, ügyvéd).

A bűncselekményt bárki elkövetheti. (A más által elkövetett bűncselekményből származó dologra történő elkövetéskor a tettes tudatának át kell fognia a dolog bűnös eredetét is.)

A 303/A. paragrafus kizárólag a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó dologra vonatkozik. Az elkövetési magatartás megegyezik az előbb ismertettével, a gondatlanság a dolog bűnös eredetének felismeréséhez kapcsolódik. Amennyiben az elkövetőnek az ügylet körülményeiből fel



kellett volna ismernie a pénzmosást, gondatlan alakzatért felel. A minősített esetek elkövetési magatartása is eltér a szándékos alakzattól, de ez az eltérés értelemszerű (az üzletszerűség és az ügyvédi mivolt nem eredményezhet gondatlan elkövetést).

303. §

(1) Aki szabadságvesztéssel büntetendő cselekmény elkövetéséből származó dolgot az eredetének leplezése céljából gazdasági tevékenység gyakorlása során felhasználja, a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi vagy bankműveletet végez, büntetett követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást

a) üzletszerűen,

b) különösen nagy, vagy azt meghaladó értékre,

c) pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, befektetési alapkezelő, elszámolóház, biztosítóintézet vagy szerencsejáték szervezésével foglalkozó szervezet tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként,

d) hivatalos személyként,

e) ügyvédként követik el.

(3) Aki pénzmosás elkövetésében megállapodik, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Nem büntethető pénzmosás miatt, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz, vagy ilyet kezdeményez, feltéve, hogy a cselekményt még nem, vagy csak részben fedezték fel.

(5) Az (1) bekezdés szerinti dolgon a vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okiratot, dematerializált értékpapírt is érteni kell, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést önmagában – illetve a dematerializált formában kibocsátott értékpapír esetében az értékpapírszámla jogosultjának – biztosítja.

303/A. §

(1) Aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó

a) dolgot gazdasági tevékenység gyakorlása során felhasználja,

b) dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi vagy bankműveletet végez, és gondatlanságból nem tud a dolog eredetéről, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) A büntetés vétség miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az



(1) bekezdésben meghatározott cselekményt

a) különösen nagy, vagy azt meghaladó értékre,

b) pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, befektetési alapkezelő, elszámolóház, biztosítóintézet vagy szerezsejatek szervezésével foglalkozó szervezet tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként,

c) hivatalos személyként követik el.

4. A magyar szabályozás hatálya

A magyar szabályozás – követve az irányelv rendelkezéseit – a következő tevékenységet végzőkre terjeszti ki hatályát:

- a pénzügyi szolgáltatási, kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet végzőkre;
- a befektetési szolgáltatási, kiegészítő befektetési szolgáltatási, befektetési alapkezelési tevékenységet végzőkre;
- a biztosítási, biztosítás-közvetítői, biztosítási szaktanácsadási tevékenységet végzőkre;
- az árutőzsdei tevékenységet végzőkre;
- a postai pénzforgalmi közvetítői tevékenységet, postai készpénzáttutalást, belföldi és nemzetközi postautalvány felvételét és kézbesítését végzőkre;

- az ingatlanüggyellett kapcsolatos tevékenységet végzőkre;
- a könyvvizsgálói tevékenységet végzőkre;
- a könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet megbízási, illetve vállalkozási jogviszony alapján folytatókra;
- a játékkaszinót működtetőkre;
- a nemesfémekkel, drágakövekkel, ezekből készült tárgyakkal, ékszerekkel, kulturális javakkal, művészeti alkotásokkal kereskedőkre, azokat árverésen vagy bizománnyosként értékesítőkre;
- az önkéntes kölcsönös biztosítópénztárként működőkre;
- az ügyvédi és a közjegyzői tevékenységet végzőkre.

A felsorolt tevékenységet végzők – függetlenül attól, hogy milyen társasági formában működnek – a szabályozás hatálya alá tartoznak. Hatályát tekintve a magyar szabályozás megfelel az uniós irányelvnek.

A szabályozás hatálya alá tartozókra a törvény gyűjtőfogalomként a „szolgáltató” kifejezést használja. Az új törvény törekedett arra, hogy a kötelezettségek előírásánál – az adott tevékenység jellegét figyelembe véve – *szakmaspecifikus szabályokat* fogalmazzon meg: bizonyos kötelezettségeknek valamennyi szolgáltatónak meg kell felelnie tevékenysége végeztésekor, más kötelezettségek viszont csak bizonyos szolgáltatókat terhelnek.



A törvény csak azokat az ügyvédi és közjegyzői tevékenységi köröket öleli fel, amelyeknél felmerül a kockázata annak, hogy a jogi hivatást gyakorlók szolgáltatásaival pénzmossárra irányuló, vagy azzal összefüggő visszaélés történik. Így bevonja a tevékenységek gyakorlót a szabályozás hatálya alá pénzügyi vagy ingatlanügyletben történő közreműködésük esetén.

Hangsúlyozni kell, hogy amennyiben az ügyvéd mint adótanácsadó vagy ingatlanközvetítő jár el, úgy nem ügyvédként, hanem adótanácsadó, illetve ingatlanközvetítő minőségében vonatkoznak rá a törvény előírásai, vagyis ebben az esetben nem illetik meg az ügyvédet megillető kivételek a törvényi kötelezettségek alól.

5. A szolgáltatók kötelezettségei

5.1. Azonosítási kötelezettség

A magyar szabályozás részletes előírásokat tartalmaz az azonosítás eseteiről, arról, hogy mit tekint azonosításnak, milyen okmányok alapján mely adatokat kell rögzíteni, és melyek azok a kivételek, amikor a törvény hatálya alá tartozónak nem kell azonosítania ügyfelét.

A törvény hatálya alá tartozó *köteles azonosítani ügyfelét*

- írásbeli szerződéssel létrejövő tartós üzleti kapcsolat esetén;
- kétmillió forintot elérő vagy azt meghaladó ügyleti megbízás esetén; illetve
- az első két ponttól függetlenül, ha pénzmossárra utaló adat, tény vagy körülmény merül fel;
- háromszázezer forint értéket elérő, illetve azt meghaladó összegű pénzváltás esetén;
- a játékkaszinók területéről történő belépéskor, tekintet nélkül a vásárolt zsetonok értékére;
- a biztosító a szolgáltatására jogosult – korábban még nem azonosított – személyt (szerződő felet, biztosítottat, kedvezményezettet, engedményest, károsultat stb.) az ötmillió forintot elérő vagy azt meghaladó összeg (biztosítási összeg, visszavásárlási összeg, kártérítés stb.) számára történő kifizetésekor azonosítani köteles.

Az azonosítás egy speciális esete a *határátlépéshez fűződik*: a Magyar Köztársaság határát átlépő személyek kötelesek tájékoztatást adni a vámhatóság számára, amennyiben birtokukban egymillió forintnak megfelelő készpénz, illetve más forgatható értékpapír vagy pénzügyi eszköz van.

Az azonosítás két mozzanatból tevődik össze: meghatározott okmányok alapján az *ügyfél személyazonosságáról* való meg-



győződésből, valamint az ezen okmányokból meghatározott *adatok rögzítéséből*. Az adatok rögzítése történhet külön adatlapon, vagy részét képezheti a megkötött szerződésnek. Akármelyik módot is választja a szolgáltató, fontos, hogy az adatokat úgy

nélküli szervezet. Ennek megfelelően a szabályozás különbséget tesz az azonosításra alkalmas okmányok és a rögzítendő adatok tekintetében. Ügyfélnek a törvény azt tekinti, aki a szolgáltatóval a szolgáltató tevékenységi körébe tartozó szerződést köt, illetve aki a szolgáltató részére üzleti megbízást ad.



kell megőrizni, hogy azokból a változás dátuma és a változás előtti adatok is megállapíthatók legyenek.

Felvetődik a kérdés: kinek az azonosítást írja elő a törvény? Az ügyfél, annak meghatalmazottja, a rendelkezésre jogosult, továbbá a képviselő azonosítását. (A továbbiakban csak az ügyfél azonosításáról szólnunk, de ugyanezek a szabályok vonatkoznak a meghatalmazott, a rendelkezésre jogosult és a képviselő azonosítására is.)

Az *ügyfél* lehet belföldi és külföldi, természetes és jogi személy, jogi személyiség

5.1.1. Természetes személy ügyfél azonosításához előírt okmányok, a rögzítendő adatok köre

- *Belföldi természetes személy* azonosításához meg kell követelni
 - › személyazonosító igazolványának (személyi igazolványának) és lakcímét igazoló hatósági igazolványának, vagy
 - › útlevélének és lakcímét igazoló hatósági igazolványának bemutatását.
- *Külföldi természetes személy* azonosításához meg kell követelni
 - › útlevélének, vagy
 - › személyazonosító igazolványának, feltéve, ha az magyarországi tartózkodásra jogosít, vagy
 - › érvényes tartózkodási engedélyének bemutatását.
- *A 14. életévét be nem töltött természetes személy* azonosítása
 - › a személyi azonosítót igazoló hatósági igazolványa, vagy
 - › útlevele, vagy



› diákigazolványa bemutatásával történik.
Az említett okmányokból a *következő adatokat kell rögzíteni:*

- családi és utónevét (születési név), amennyiben van, házassági nevét;
- lakcímét;
- születési helyét, idejét;
- állampolgárságát;
- anyja születési nevét;
- az azonosító okmányának típusát és számát;
- külföldi természetes személy esetében az előbbiekben meghatározott adatok közül az azonosító okmány alapján megállapítható adatokat, valamint a magyarországi tartózkodási helyet.

5.1.2. Jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet ügyfél azonosítása

Jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet azonosítása két mozzanatból tevődik össze, hiszen az azonosításkor nemcsak a jogi személy azonosítására kerül sor, hanem a jogi személy nevében eljáró természetes személyére is.

Be kell mutatni az azt *igazoló okiratot*, hogy

- a belföldi gazdálkodó szervezetet a cégbíróság bejegyezte, vagy a bejegyzési kérelmét benyújtotta; egyéni vállalkozó esetében azt, hogy adószámmal rendelkezik,

illetőleg az adóhatósági bejelentkezési kérelmét benyújtotta;

- más belföldi jogi személy esetén – ha annak létrejöttéhez hatósági vagy bírósági nyilvántartásba vétel szükséges – a nyilvántartásba vétel megtörtént, illetőleg a nyilvántartásba vétel iránti kérelmét benyújtotta;
- külföldi jogi személy, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező más szervezet esetén a saját országának joga szerinti bejegyzése vagy nyilvántartásba vétele megtörtént;
- cégbejegyzési, hatósági vagy bírósági nyilvántartásba vétel iránti kérelem cégbírósághoz, hatósághoz vagy bírósághoz történő benyújtását megelőzően a jogi személy, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező más szervezet alapító okiratát (társasági szerződését).

(Az első három pontban előírt okiratok a bemutatáskor 30 napnál nem lehetnek régebbiek.)

Az említett okmányokból a *következő adatokat kell rögzíteni:*

- nevét, rövidített nevét;
- székhelyének, külföldi székhelyű vállalkozás esetén magyarországi fióktelepének címét;
- főtevékenységét;
- azonosító okiratának számát;
- képviselőjére jogosultak nevét és beosztását;



- a kézbesítési megbízott azonosítására alkalmas adatait.

5.1.3. Azonosítás folyamatos üzleti kapcsolat esetén

A hosszabb ideig fennálló üzleti kapcsolat ideje alatt szükséges, hogy a szolgáltató ügyfeléről naprakész nyilvántartással rendelkezzen. Fontos hangsúlyozni, hogy az *azonosítás kötelezettségét a szolgáltatóra telepítette a jogalkotó*, de ez a folyamat nem valósulhat meg az ügyfél közreműködése nélkül. Ezért írja elő a törvény az ügyfél számára az adatokban való változás bejelentésének kötelezettségét, és azt hogy a szolgáltatónak erre fel kell hívnia ügyfele figyelmét. Amennyiben ennek az ügyfél nem tesz eleget, a következő személyes találkozáskor kell elvégezni az adatfelvételt.

Ha az ügyfél nem működik közre az azonosítás során – ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy például nem mutatja be az azonosításhoz szükséges dokumentumokat, vagy a törvény hatálya alá tartozó felhívás ellenére nem jelenti be adataiban beálló változást –, akkor a *szolgáltató köteles megtagadni az üzleti kapcsolat létesítését*, az üzleti megbízás teljesítését.

A pénzügyi és befektetési szolgáltatóknak egyenlegközlő értesítésükben kell felhívniuk ügyfeleik figyelmét a változás-bejelentésre,

amennyiben a számlán két éve nem került sor semmiféle megbízás teljesítésére.

Amennyiben a törvény hatálya alá tartozó szolgáltató és ügyfele között már a törvény hatálybalépése előtt is fennállt szerződéses kapcsolat, és az ügyfélről nem állnak rendelkezésre azok az adatok, amelyeket a törvény előír, akkor a szolgáltató 2004. január 1-jét követően köteles megtagadni az üzleti megbízás teljesítését.

Amennyiben olyan ügyféllel létesül újabb szerződéses kapcsolat, akit a szolgáltató korábban már a törvénynek megfelelően azonosított, és a korábban felvett adatokban nem állt be változás, elegendő, ha a szolgáltató az ügyfél személyazonosságáról meggyőződik. Az ügyfél adatait ilyenkor nem kell újra rögzíteni.

Fontos hangsúlyozni, hogy a szolgáltatónak mindig az ügyfelét kell azonosítani, nem pedig az ügyfelével üzleti kapcsolatba kerülő harmadik személyt (gazdálkodó szervezetet).

5.1.4. A tényleges tulajdonosra vonatkozó nyilatkozattétel

A törvény hatálya alá tartozó köteles minden tőle elvárható intézkedést megtenni annak érdekében, hogy az ügyfél azonosításán kívül a tényleges tulajdonos azonosítását is elvégezze. A tényleges tulajdonos meghatározására az *ügyfél írásbeli nyilatko-*



zatával kerül sor. Az ügyfél nyilatkozatának tartalmaznia kell a tényleges tulajdonos nevét, illetve címét/székhelyét.

A tényleges tulajdonos megnevezésekor az ügyfél arról a személyről nyilatkozik, aki az adott ügylet elvégzésére az ügyfélnek utasítást adott, az ügylet lebonyolításához szükséges anyagi eszközöket ténylegesen az ügyfél rendelkezésére bocsátotta.

5.1.5. Kivételek az azonosítási kötelezettség alól

A törvény számos kivételt nevesít az azonosítási kötelezettség alól. Így kivételeket találhatunk a biztosításokkal és a jogi szakmák-kal kapcsolatban.

5.1.5.1. A biztosításokra vonatkozó szabályozás

A törvény hatálya alá tartoznak a biztosítási, biztosítás-közvetítői, biztosítási szaknácádási tevékenységet folytatók, tekintet nélkül arra, hogy életbiztosítási vagy nem életbiztosítási ágban tevékenykednek. A törvény viszont az azonosítási kötelezettség tekintetében különbséget tesz a biztosítási rendszer résztvevői között aszerint, hogy az úgynevezett nem-életbiztosítási, vagy az életbiztosítási ágon belül folytatják-e tevékenységüket.

Az új törvény csak azon biztosítási ágazatok esetében ír elő azonosítási kötelezettséget, amelyek természetüknél fogva alkalmassak lehetnek illegális forrásból származó jövedelmek tisztára mosására. Az irányelv is csak azon biztosítótársaságokra vonatkozik, amelyek a közvetlen életbiztosítási tevékenységek megkezdésére és gyakorlására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló *79/267 EGK tanácsi irányelv* (a továbbiakban: első életbiztosítási irányelv) hatálya alá tartozó biztosítási tevékenységet folytatnak.

Ez a következő biztosítástípusokat foglalja magában, amennyiben szerződéses jogviszonyon alapulnak:

- életbiztosítás, azaz azon biztosítási ágazat, amely magában foglalja különösen a kizárólag meghatározott életkor elérésé-



re szóló biztosítást, a halálesetre szóló biztosítást, a meghatározott életkor eléérése vagy ezt megelőző halálesetre szóló biztosítást, a házassági biztosítást, a születési biztosítást;

- járadék biztosítás;
- életbiztosítási vállalatok által nyújtott kiegészítő biztosítások, azaz különösen a személyi sérülés esetére szóló biztosítások, beleértve a munkaképtelenséget is, a baleseti halál esetére szóló biztosítások, valamint a balesetből, betegségből eredő rokkantság esetére szóló biztosítások, amennyiben ezen típusú biztosításokat életbiztosítások kiegészítő kockázataként kötik meg.

A hatályos biztosítási törvény (Bit.) rendszerében az első életbiztosítási irányelv előbbiek szerinti felosztásának a Bit. 2. számú mellékletében, valamint az 1. számú melléklete A. részének 1. és 2. pontjában meghatározott biztosítási ágazatok felelnek meg.

Így nem terheli azonosítási kötelezettség a biztosítókat az üzleti kapcsolat létesítésekor a Bit. 1. számú mellékletének A. része szerinti nem-életbiztosítási ág 3–19. ágazataiba tartozó biztosítási ügyletek megkötésekor.

Nem kötelező az azonosítás továbbá az élet-típusú biztosítások esetében, amennyiben a szerződő fél díjfizetési kötelezettségének éves összege nem haladja meg a 240

ezer forintot, illetve ha az éves egyösszegű befizetés összege nem haladja meg a hat-százezer forintot. Ugyancsak mentesülnek az azonosítási kötelezettség alól a csoportos biztosítások és a nyugdíjbiztosítások.

Minden esetben *azonosítani kell* azonban a biztosító szolgáltatására jogosult – korábban még nem azonosított – személyeket (jellemzően a szerződő felet, a biztosítottat, a kedvezményezettet, az engedményest, a károsultat) az *ötmillió forintot elérő vagy azt meghaladó szolgáltatási összeg* (biztosítási összeg, visszavásárlási összeg, kártérítés stb.) *számkra történő kifizetésekor*, függetlenül attól, hogy a biztosító szolgáltatása élet- vagy nem-életbiztosítási ágba tartozó biztosítási ügylethez kapcsolódik.

A biztosítónak ebben az esetben csak azt a személyt kell azonosítania, aki a biztosító pénzbeli szolgáltatását ténylegesen kapja.

A törvény egyértelművé tette, hogy a biztosító nem köteles azonosítani az ügyfelet, ha a biztosításközvetítés során eljáró biztosítási alkuusz vagy független biztosítási ügynök korábban már azonosította őt.

5.1.5.2. Az ügyvédekre, közjegyzőkre vonatkozó szabályozás

Az irányelv a *védelemhez való jog* biztosítása és az *ügyvédi titoktartás* tiszteletben tartása érdekében lehetőséget ad arra, hogy a jogalkotó bizonyos esetekben mentesítse az



ügyvédek és a közjegyzőket a pénzmosási törvényben meghatározott kötelezettségek alól.

A törvény e mentesítési lehetőség alapján – megfelelő az irányelvnek – a következő esetekben mentesíti az ügyvédet a törvényben előírt kötelezettségek alól:

- A büntetőeljárás egésze, illetve egyéb ügyekben a bírósági eljárás során megismert adatok, tények és körülmények tekintetében. A mentesség kiterjed az eljárás előkészítése során, illetve az eljárással összefüggésben megismert adatokra, tényekre és körülményekre is. A mentesség nem terjed ki a cégbírósági eljárás vagy annak előkészítése során, illetve azzal összefüggésben megismert adatokra, tényekre és körülményekre.
- Azon tények vonatkozásában, amelyek az ügyvédnek büntető-, illetve polgári peres eljárás során ellátandó védelem, illetve képviseleti feladatok elvállalásával (ügyvédi meghatalmazás elfogadása) kapcsolatban, továbbá polgári peres, illetve nem peres eljárások esetén az eljárás megindításának szükségességével kapcsolatban adott jogi tanácsadás során jutott a tudomására.

A közjegyzőre a törvény mentesítése vonatkozik a második pontban meghatározott esetben, továbbá ha nem peres eljárást folytat.

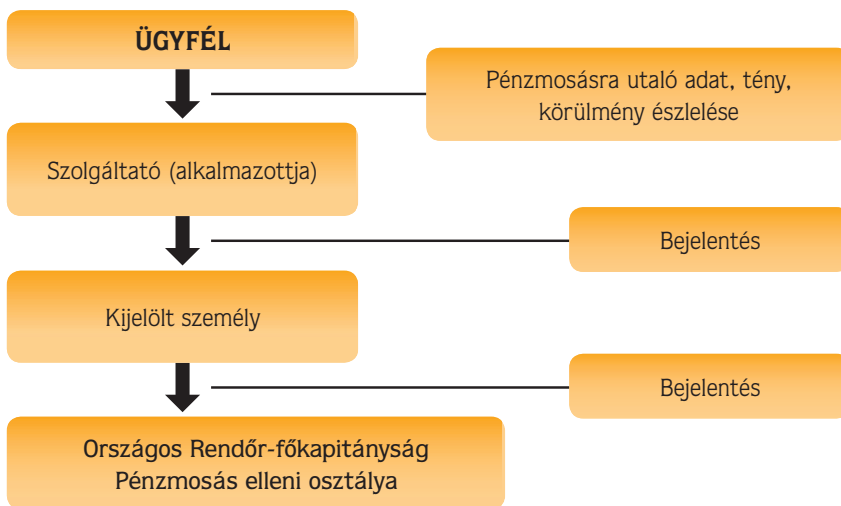
5.2. Bejelentési kötelezettség

A magyar szabályozás részletes rendelkezéseket tartalmaz arra vonatkozóan, hogy kinek, mikor, milyen tartalommal, milyen eljárást követve és mely hatósághoz kell bejelentést tennie.



A bejelentési kötelezettséggel kapcsolatos eljárásrendet az 1. ábra szemlélteti.

A pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztását a Büntető Törvénykönyv külön nevesíti. Ez a tényállás kerettényállás, a *bejelentési kötelezettség elmulasztását* a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003 évi XV. törvény rendeli büntetni. (Az, aki a törvényben előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetene-



1. ábra

dő. A bűncselekménynek gondatlan alakzata is van, amely vétség, kétéves szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.)

A bejelentési kötelezettség akkor keletkezik, ha a szolgáltató tevékenysége során pénzmosásra utaló adatot, tényt vagy körülményt észlel. A törvény nem határozza meg, hogy mely adatok, tények, körülmények észlelése minősíthető pénzmosásra utalónak, ezért a hatóságok a törvényhez kiadott *mintaszabályzatokban, irányelvekben* olyan esetek felsorolására törekednek, amelyek útmutatóul szolgálhatnak a pénzmosás

gyanújának megalapozásához. Ezen esetek bármelyikének fennállása önmagában nem alapozza meg a pénzmosás gyanúját, a bejelentési kötelezettséget az egyes esetek valamennyi körülményének mérlegelése és vizsgálata alapján kell teljesíteni.

Pénzmosás-gyanús adat, tény, körülmény észlelésekor az ezt észlelő személy (a gyakorlatban rendszerint a szolgáltató alkalmazottja) *köteles bejelentést tenni* a szolgáltató által kijelölt személynek, aki a kitöltött bejelentőlapot haladéktalanul továbbítja az ORFK-nak. A törvény előírja minden szolgáltató számára, hogy köteles kijelölni egy személyt (kijelölt



személy), aki a szolgáltató alkalmazottaitól érkező bejelentéseket haladéktalanul továbbítja a nyomozóhatóságnak. A *kijelölt személy* nem mérlegelhet, a *hozzá érkezett bejelentéseket köteles továbbítani*.

A bejelentésekre rendszeresített nyomtatványnak (*bejelentőlapnak*) tartalmaznia kell az azonosítás során felvett adatokat, valamint a pénzmosásra utaló adat, tény vagy körülmény rövid leírását. A bejelentés a főszabály szerint *írásban* történik, abban az esetben azonban, ha az írásbeli bejelentés késedelme veszéllyel járna, úgy a kijelölt személy előzetesen telefonon is megteheti a bejelentést, azzal, hogy az írásbeli bejelentést is eljuttatja az ORFK-hoz.

A törvény szerint az ügyvéd és a közjegyző a bejelentését annál a területi kamaránál teljesíti, amelynek tagja. A bejelentést a kamara továbbítja az ORFK-nak.

A bejelentési kötelezettség teljesítése a bejelentőlap kitöltésével és az ORFK-hoz történő továbbításával történik. A bejelentéseket az *ORFK Pénzmosás elleni osztálya fogadja* és dolgozza fel, itt döntenek arról, hogy a bejelentés alapján indítsanak-e nyomozást. Az ORFK a bejelentésben foglaltak alapján minden esetben lefolytatja az ellenőrzést a hazai és a nemzetközi együttműködési lehetőségek felhasználásával, a titokvédelmi szabályok betartása mellett. A bejelentés ellenőrzése után az ORFK értesítést küld az ellenőrzés eredményéről a bejelentést tevőnek.

Garanciális elem, hogy mind a bejelentés tényének, tartalmának, mind a bejelentő személyének *titokban kell maradnia* harmadik személy előtt is (maga az ügyfél is annak minősül). Ugyanakkor a bejelentés teljesítése a kijelölt személy, illetve az ORFK felé nem minősül sem jogszabályban (bank-, értékpapír-, biztosítási,



ügyvédi, közjegyzői stb. titok), sem magánjogi szerződésben foglalt titoktartási kötelezettség megsértésének.

A bejelentési rendszer valójában a szervezett bűnözés elleni küzdelem egyik eszköze, és mint ilyen, kiemelt társadalmi igény. Az elmondottakból kitűnik, hogy a kijelölt személy információt kizárólag a pénzmosás tekintetében továbbít az ORFK felé (*célhoz kötöttség*). Emellett az is előírás, hogy mind a kapcsolattartó kiléte, mind a bejelentés



továbrításának ténye titokban marad (*adat-továbrítás figyelemmel kísérhetőségének elve*). Mindezek elegendő garanciát jelentenek az adatvédelemmel kapcsolatos alapjogok arányos korlátozását illetően.

A köztudatban a bejelentés és a feljelentés gyakran összerosódik, ezért is illették többen „téglatörvény” elnevezéssel e törvényt. A kettő közötti különbség lényegi eleme, hogy feljelentés esetén a feljelentő bűncselekmény gyanúja miatt büntetőeljárás megindítását kívánja a feljelentett személlyel szemben. A bejelentés nem más, mint a szokatlan és rendhagyó, valószínűsíthetően pénzmosásra utaló adat, tény, körülmény eljuttatása a nyomozóhatóság megfelelő, erre szakosított igazgatási egységéhez, ahol a rendelkezésre álló egyéb adatok alapján indul el a nyomozás, ha a pénzmosás bűncselekményének megvalósulása valószínűsíthető.

A rendszer lényege, hogy a bejelentési kötelezettség teljesítésekor a szokatlan adatnak, ténynek és körülménynek *nem kell elérnie az alapos gyanú szintjét*, hanem annál alacsonyabb „bizonyosság” is elegendő a bejelentési kötelezettség teljesítéséhez. Feljelentés esetén a nyomozóhatóságnak intézkedési kötelezettsége van, vagyis alakszerű határozatot kell hoznia a nyomozás elrendeléséről, megtagadásáról, illetve a feljelentés kiegészítéséről, míg a bejelentésekkel kapcsolatosan a nyomozóhatóságoknak nincs ilyen kötelezettsége.

A szolgáltatók bizonyos köre számára a törvény kötelezettségként írja elő azon ügyletek teljesítésének *felfüggesztését*, amelyeknél olyan mértékben merül fel a pénzmosás gyanúja, hogy azonnali rendőri intézkedésre van szükség. A szolgáltató ebben az esetben köteles haladéktalanul értesíteni az ORFK-t. Amennyiben az ORFK 24 órán belül nem értesíti a szolgáltatót arról, hogy a büntetőeljárás törvényben meghatározott intézkedések bármelyikét elrendelte, a szolgáltató teljesíti a tranzakciót. Az értesítés történhet faxon, levélben. A levélben történő kézbesítés megvalósulhat például futárposta és gyorspostai szolgáltatás igénybevételével.

5.3. Dokumentum megőrzési kötelezettség

A magyar szabályozás szerint aki a törvény hatálya alá tartozik, köteles az az azonosítási, illetve a bejelentési kötelezettsége körében keletkezett adatokat, iratokat, okirati másolatokat 10 évig megőrizni, oly módon, hogy azok visszakereshetők legyenek.

5.4. Oktatási kötelezettség

A magyar szabályozás – követve a nemzetközi gyakorlatot – fokozott súlyt fektet az oktatásra. Ezt szolgálják a kibocsátott *ajánlások, tájékoztatók, szakmai találkozók*, amelyeket a szabályozásért felelős intézmények tarta-



1. táblázat

	Ajánlás	Irányelv	Minta-szabályzat	Iránymutatás	Szabályzat
Kibocsátó	ORFK	Pénzügy-miniszter	Állami vagy szakmai felügyelet	Magyar Közjegyzői Kamara	Szolgáltató
Címzett	Az irányelv, mintaszabályzat, iránymutatás elkészítéséhez nyújt segítséget	Állami vagy szakmai felügyelettel nem rendelkező szolgáltatóknak	Felügyelt szolgáltatók	Közjegyzők	Szolgáltató alkalmazottai

nak, szerveznek a szolgáltatóknak, valamint a szolgáltatók által az alkalmazottak számára kibocsátott *belső utasítások, képzések*.

A törvényben nevesített, a szolgáltatók számára kibocsátott útmutatók számos elnevezéssel élnek, és elnevezésük meghatározza azt, hogy ki a kibocsátójuk és milyen célt szolgálnak.

Az 1. táblázat segítséget nyújt az ajánlás, az irányelv, a mintaszabályzat, az iránymutatás és a szabályzat megkülönböztetéséhez.

A szolgáltató annak érdekében, hogy alkalmazottai az őket terhelő azonosítási és bejelentési kötelezettségnek eleget tudjanak tenni, köteles gondoskodni arról, hogy az alkalmazottak képesek legyenek felismerni a pénzmosás-gyanús eseteket. A szolgáltató ezért köteles *pénzmosás elleni belső szabályzatot* készíteni, amelynek kidolgozásához a szolgáltató felett állami vagy szakmai felügyeletet

gyakorló szerv mintaszabályzat kibocsátásával nyújt segítséget. A szolgáltató által elkészített szabályzatot az állami vagy szakmai *felügyeletet gyakorló szerv hagyja jóvá*. A belső szabályzat tartalmára nézve a törvény előír *kötelezően beépítendő elemeket*.

Azon tevékenységek gyakorlói számára, akik nem rendelkeznek állami vagy szakmai felügyelettel (ingatlanügylettel foglalkozók, könyvelők, adószakértők, okleveles adószakértők, adótanácsadók, nemesfémekkel, drágakövekkel, ékszerrel, kulturális javakkal kereskedők) a pénzügyminiszter iránymutatást tesz közzé, ezzel segítve őket belső szabályzatuk kialakításában.

A szolgáltató számára a szabályzat elkészítésére – már működő szolgáltatóknál annak átdolgozására – a törvény határidőt állapít meg: ez pedig az irányelv, mintaszabályzat közzétételétől számított *kilencven nap*.



2. táblázat

Tevékenységek	Felügyelő intézmények
pénzügyi szolgáltatók, kiegészítő pénzügyi szolgáltatók, befektetési szolgáltatók, kiegészítő befektetési szolgáltatók, befektetési alapkezelők, biztosítók, biztosításközvetítők, biztosítási szaktanácsadók, árutőzsdék, postai pénzforgalmi közvetítők, postai készpénzáttutalást, belföldi és nemzetközi postalátvány felvételét és kézbesítését végzők	Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (pénzfeldolgozás esetén a Magyar Nemzeti Bank)
ingatlanügyletet végzők	Országos Rendőr-főkapitányság
könyvvizsgálók	Magyar Könyvvizsgálói Kamara
könyvelők, adószakértők, okleveles adószakértők, adótanácsadók	Országos Rendőr-főkapitányság
játékkaszinók	Szerencsejáték Felügyelet
nemesfémekkel, drágakővel, ezekből készült tárgyakkal, ékszerekkel, kulturális javakkal, művészeti alkotásokkal kereskedők, azokat árverésen vagy bizományosként értékesítők	Országos Rendőr-főkapitányság
önkéntes kölcsönös biztosítópénztárak	Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete
ügyvédek	Magyar Ügyvédi Kamara
közjegyzők	Magyar Közjegyzői Kamara

6. Felügyelet

A magyar szabályozás egyértelmű előírásokat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy mely tevékenység tekintetében mely szerv ellenőrzi a pénzmossá elleni szabályok betartását, illetve mely szerv milyen szankciókat alkalmazhat a jogszabályi előírások be nem tartásának észlelésekor.

Az ellenőrzést az *állami vagy felügyeleti szerv* látja el azon szakmák tekintetében, ahol van ilyen (PSZÁF, MNB, SZF). Azoknál a tevékenységeknél, ahol azok gyakorlásának előfeltétele a kamarai tagság, az adott

kamara végzi az ellenőrzést (Magyar Ügyvédi Kamara, Magyar Országos Közjegyzői Kamara, Magyar Könyvvizsgálói Kamara). Azon szakmák esetében, amelyeknek nincs sem állami, sem szakmai felügyelete, az ellenőrzést egységesen az *ORFK Pénzmossá elleni osztálya* látja el, államigazgatási jogkörben eljárva.

A 2. táblázat bemutatja, mely tevékenységeknél melyik intézmény látja el a felügyeletet.

Az elmúlt években a magyar szabályozás számos ponton módosult. Ezek a módosítások a pénzmossá elleni fellépés hatékonysá-



gának további erősítését célozták, valamint azt, hogy a magyar szabályozó és intézményrendszer minden tekintetben megfeleljen a nemzetközi elvárásoknak és a közösségi jogi követelményeknek. Az új törvény, amely

2003. június 16-án lép hatályba, remélhetőleg hozzájárul ahhoz, hogy a magyar pénzügyi rendszer, illetve az egyes intézmények stabilitását megvédje a pénzmosási kísérletekkel szemben.



IV. További információforrások

A pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény.

A pénzügyi rendszer pénzmosási célra történő felhasználásának megakadályozásáról szóló – módosított – 91/308 EKG irányelv.

Pénzügyminisztérium
www.p-m.hu

Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete
www.pszaf.hu

Financial Action Task Force on Money Laundering (Pénzmosás Elleni Pénzügyi Akciócsoport)
www.fatf-gafi.org

Európai Unió honlapja
www.europa.eu.int

**„A tőke szabad áramlása”
témakörben eddig megjelent
Európai Füzetek:**

Dr. Marton Bernadett
Malatinszkyné Fekete Mária – Kamarás Klára
Tőkemozgás az Európai Unióban
és Magyarországon

Magyarországon a pénzmosás 1994 óta bűncselekmény. A közel egy évtized alatt értelemszerűen többször módosították e cselekmény minősítését. Ma akár nyolc esztendeig tartó szabadságvesztéssel is sújthatók az elkövetők. Az esetek többségében azonban nem „szokványos” bűnelkövetőkről van szó. Igen különféle, gyakran magas társadalmi presztízsű szakmák képviselőit is elcsábíthatja a pénzmosásból származó extrajövedelem. Így történhet meg, hogy néha a büntetettek közé kerülnek könyvviteli szakemberek és adóügyi szakértők. Előfordulhat, hogy a vádlottak padján tekintélyes adótanácsadók, ügyvédek, esetleg közjegyzők is ott ülnek alkalmanként. Az elkövetők leleplezését az Európai Unió országaiban hasonló elemeket tartalmazó szabályozás szolgálja. Például minden olyan személynek, aki valamiképp érintkezésbe kerülhet a pénzmosással, bejelentési kötelezettsége van, a pénzmosás könnyebb felismerését pedig az erre vonatkozó kötelező oktatás segíti.



Dr. Marton Bernadett
főosztályvezető-helyettes
Pénzügyminisztérium